

250 hobust viies tallis keset *Liivakõrbe*

Elu kõrbekülas asuvas tallis, mida juhatab Ali Mohammed Al Muhhairi, kes heldelt kõige esinduslikumat siinset kestvusratsutamisevõistlust toetab, on karm. Kuid sealt saadud kogemused hindamatud.

TEKST JA FOTOD: ANNE ROHTLA

Maailmas on palju riike, kus kestvusratsutamisest lugu peetakse. Seda ala harrastatakse erinevates tingimustes alates pisikestest kodutallidest kuni suuremate ratsakeskusteni. Sellist uhket kestvusratsutamiskeskust, nagu on Seeh Al Salam Stable (SASS) Araabia Ühendemiraatides Dubais, ei oskaks ettegi kujutada, kui ise kohal poleks käinud ja näinud.

SASS, Ali ja Kaja

Ali Mohammed Al Muhhairi nime teavad ilmselt paljud Eesti kestvusinimesed, sest tänu tema toetusele toimub juba mitmendat aastat Võrumaal Haanjas FEI kalenderplaani võistlus. Kui rääkida Seeh Al Salam Stable'ist ehk SASS-ist, peab rääkima Alist. Kui rääkida Alist, peab rää-

kima Kaja Tuisust.

Dubais asuv SASS on rohkem kui tall. See on küla keset kõrbe, kus lisaks kõigele, mis vähegi tundub vaja minevat 250 kestvushobuse pidamiseks ja treenimiseks, on ka kõik elamiseks vajalik rohkearvulisele personalile (umbes 300 inimest), kes hobuste ja hobustega töötavate inimeste eest hoolitsevad. SASS on loodud 1996. aastal ning on üks vanemaid talle sealkandis. Suurema osa ajast on Seeh Al Salami juhatanud Ali.

Talliala, suurusega umbes 3 x 2 km, on piiratud aiaga. Selleks, et tallile väikese sõidukiga ring peale teha ja kõik põnevad kohad läbi uurida, kulus kaks ja pool tundi. Kui kuuldi, et oleme Eestist, tuli pidevalt vastata küsimustele: „Kas Kaja ka tuli? Millal Kaja tagasi tuleb?“ Tundus, et tegemist on väga populaarse ja lugupeetud isikuga. Kuuldavasti peetakse teda seal lausa hobulausujaks.

Kõigepealt tegime ringi ümber koplite. Igas koplis on päikesevarjud, hein on ette antud võrkudes, vesi muidugi ka olemas. On väiksemaid aedikuid, kuid olemas on ka suuremad koplid märadele ja noortele hobustele. Koplite kõrval on kolm suurt karuselli-käimismasinat, kaks neist saepurupinnasega, üks kõvema sileda kattega.

Kompleksis on viis talli, kõikidel erinev eesmärk ja eraldi juhataja. Ühes tallis on näiteks kõige paremad võistlushobused, teises vigastatud hobused, kolmandas

aga hoopis sugumärad ja noored hobused, kellel kliimaga raske kohaneda.

Tegemist on kas konditsioneeriga varustatud täiesti kinniste, poolavatud ja päris lahtiste hoonetega, mille kandekonstruktsioonide peal ainult katus. Juhataja vastutab, et tema talli hobused oleks söödetud, joodetud ja treeniks õige programmi järgi.

Suurim väärtus on inimesed

Kõikjal jäi silma puhtus ja kord. Varustus ja vahendid on kõik sinistes toonides, see on tallivärv.

Treeningult saabujate jaoks on mitme murulapi keskel kummirajaga ringid, kus sadul ära võetakse, hobune juua saab ja valjad päitsete vastu vahetatakse. Eraldi traavirajaga hoone on veterinaaridele.

Teiste riikide loomaarstid nendivad kadedusenoot hääles, et Emiraatides on igal eratallil sellised meditsiini-diagnostika seadmed, millest nii mõnigi kliinik mujal maailmas vaid unistada võib – viimase peal röntgen- ja ultraheliaparatuur, taastumisprotseduuride varustus. Eks see on ka üks põhjustest, miks Emiraatide tallides on tööl palju veterinaare ja muidki spetsialiste erinevatest riikidest üle kogu maailma. Just veterinaarid on need, kes ka talli hobuseid ostavad.

Eraldi ruum on olemas sepale, kuigi töö käib väljas katuse all. Varjualune on siin väga tähtis, sest isegi

detsembrikuus on keskpäevast päikest raske taluda.

Sepa ruumis on seinal suur tahvel, kus on kirjas andmed kõigi hobuste kohta. Alles hoitakse viimaste võistluste rauakomplekte, mille põhjal saab teha järgnevad rautusotsused.

Ameerikast Floridast tulnud sepaga arutasime liiva mõju hobuste kapjadele. Tema ütles sõnad, mis iseloomustavad kokkuvõtlikult Emiraatide kestvusratsutamismetoodikat: „Neil on suurepärase oskus viia hobune treeninguga piiri lähedale ja siis veterinaaria ning taastusravi abil ära hoida üle piiri minek.“

Paar majakest peidavad endas jooksulinte hobustele, kes erinevatel põhjustel ratsatreeningus ei osale. Lindi kiirus ja kaldenurk on reguleeritavad, juuresviibiv töötaja

saab täpsed juhised, missuguse programmi hobune peab läbima.

Naabruses jälle on hoone, milles asub kaks hobuste spaad. Jalaprobleemidega hobuste taastusraviks kasutatakse kambrit, kuhu hobune sisse astub ja kus tema jalad vee poolt masseeritud saavad. Ei puudu ka bassein. Kahelt poolt juhatakse hobune mööda kaldteed vette, kus ta ujudes mõned ringid läbib ja siis jälle välja sammub.

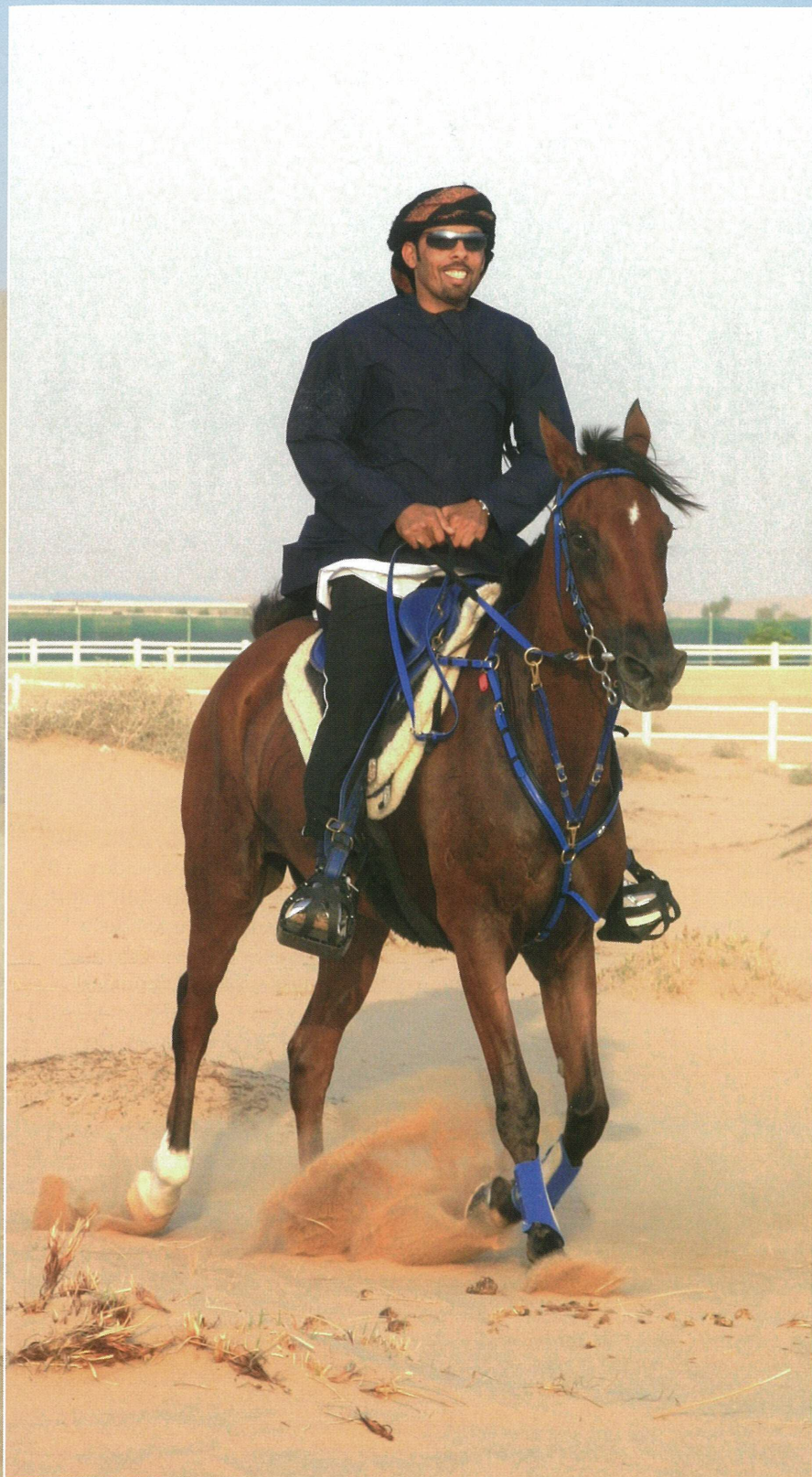
Söödaruumi sattudes tundus ümbritsev puhtus lausa uskumatu. Säravate heledate seinte vahel riulitel reas puhtaks pestud sinised ämbrid, tünnides müslid, riulitel mineraalid, vitamiinid ja söödalisandid. Seal on ka hein, Ameerikast toodud. Ilus roheline ja lõhnab täitsa heina moodi.

Seda küllust vaadates tuli pähe mõte, et tegelikult on SASS-i suurim väärtus suur hulk pühendunud personali, kes need kõikvõimalikud protseduurid hobustega läbi viivad. Iga töö jaoks on eraldi inimesed, kellele antakse väga täpsed ja konkreetse ülesanded. Töötajate hirearhia on täpselt paigas.

Käisime vaatamas ka hobuste treeningrada. On olemas kolmekilomeetrine galopiring ning kõva pinnasega sisemine jalutus- ja traaviuala. Viimast kasutatakse kõõluste tugevdamiseks.

Väljaspool talliala tehakse pikemaid treeninguid. Radade hooldamiseks on tallil olemas oma masinapark. Nii võimsaid teehooldusautosid, kui seal nägime, ei ole Eestimaa teedel näha olnud.

Ali, Seeh Al Salami juht ja mänedžer on põnev inimene. Ta sündis kõrbes, beduiinidest kaamelikasvatavate peres, tema täpne sünniaeg ja koht polegi teada. Noorena oli ta sõjaväelane, kes oma heade võitlusomaduste ja sportlike saavutuste tõttu sai šeihi ihukaitsjaks. Mõnda aega viibis Ali Inglismaal, kuulates ülikoolis loenguid ja töötades samal ajal tallis.

Hiljem sai temast šeik Hamdan Bin Rashid Al Maktoum, Dubai asevalitseja ja rahandusministri ratsutamismänedžer. Lisaks kestvushobustega tegelemisele on Ali vastutusel ka galopihobused.

Talliülem

Seeh Al Salami tallis viibib Ali iga päev. Pidevalt näeb teda telefoniga rääkimas. Kui tallis tekib mingi küsimus või probleem, siis on teada, et selle kohta tuleb küsida Alilt.

Kui uurida kestvusratsutamise maailma edetabeleid ja võistlustulemusi, võib näha, et Ali on väga kõrgel tasemel sportlane. Kuigi nii tema kui ta õpilased võistlevad ka välismaal maailma tiitlivõistlustel, on kõige tähtsamad kohalikud võistlused, sest neid käib jälgimas kuninglik perekond.

Igapäevasteks ratsatreeninguteks Alil aega ei jätku, kuid pikad, 30-100 kilomeetrised treeningud teeb ta kaasa. Tema päevaplaani kuuluvad ka pooleteisetunnised jõusaalitreeningud.

Üht-teist meiegi treeningutes kasutamiskõlblikku jäi SASS-ist silma, kuid enamik nähtust jääb eestlastele siiski kättesaamatuks. Hoolimata sellest oli põnev veeta mõned päevad supertallis, kus lisaks kõikvõimalikule tehnikale, aparatuurile ja oma ala spetsialistidele kogu maailmast oli ka aedik kahe gepardiga!

Väike valge tüdruk mustade meeste seas

TEKST JA FOTOD: KAJA TUISK

Töötasin Seeh Al Salamis pea kaks ja pool aastat. Selle aja jooksul jõudsin ära käia maailmamängudel USA-s Kentuckys ja viibida igal suvel hobustega Inglismaal.

Üldiselt oli SASS-is raske nii füüsiliselt kui vaimselt. Tööpäevi oli nädalas kuus ja puhkepäeval tuli minna 45 km kaugusele Dubaisse endale süüa ostma. See võttis mõnikord lausa terve päeva. Pidin harjuma kultuuriliste iseärasustega, mis Euroopast tulnud inimesele on raske. Kui asjadest aru saada hakkasin, läks kergemaks.

Hobused nagu ralliautod

Alguses oli minu töö hobuste igapäevane treenimine. Hiljem töötasin ka söödaruumis, valmistades ette kogu ühe talli hobuste söögi.

Mu käsutuses oli umbes 30 ämbrit, millel kõigil nimed peal. Seinal oli suur tahvel, kus kirjutas, mida konkreetne hobune vajab. Põhiline osa oli muidugi müslit, mis tallile spetsiaalselt valmistatakse, aga lisaks veel omega-3 õli, kabjakasvu soodustav graanul, energiat lisavad riisigraanulid, alfa-alfa, magneesium, vitamiin E, liigeseid aitav pulber jms. Kõik see pidi õigetes kogustes õigetes ämbritesse jõudma. Söödanorme muudeti igal nädalal ja vahel isegi iga päev.

Tavaliselt oli ratsanikul sõita kindlad hobused, kuid need vahetusid tihti, sest lonkamine oli igapäevane nähtus.

Nagu Ali seletas, on kestvushobused nagu ralliautod: nad võivad küll koliseda, aga see ei tähenda, et nad katki oleks. Vanemate hobuste traavi ei ole enam võrreldav noorte ega hüppehobuse omaga, sest paratamatult tulevad vigastused. Kestvushobune ei suuda vananedes normaalset traavi säilitada. Sel teemal tuli ette vaidlusi uute veterinaaridega, kes tulid Emiraatide võistlustele hobuste traavi hindama.

Sõitmine toimus nimekirja alusel, oli täpselt paika pandud, kes kellega sõidab ja millisesse gruppi kuulub. Hobused toodi talli ja sõitja asi oli oma hobune valmis panna. Igal ratsutajal oli oma sadul, mis käis temaga kaasas erinevate hobuste seljas. Valjad tuli ise umbes 20 võimaliku seast välja valida.

Enamusel hobustest olid suulisteks „olümpiad“. Mina olin väga valiv ja eelistasin kindlaid suulisi. Selle pärast oli mul ka pahandusi ja vaidlemist talli juhatajaga.

Lisaks tuli otsida vöö, kaitsmed ja sadulatekk. Peale igat ratsutamiskorda pesti kõik asjad: valjad, kaitsmed, vööd, tekid – kõik, sest tegu on kõrbega ja liiv satub igale poole. Kui seda maha ei pese, tekivad hõõrdumised.

Mina pidin alati oma hobustele sadula alla panema 10kilose geelpadja, sest olen liiga kerge. Boss tahtis treenida hobuseid ühesuguse kaaluga. Geelpatja pidid kasutama ka teised, kellel kaalu väheks jäi.

Kui hobune valmis, läksime käekõrval traavima. Selle jaoks oli spetsiaalne kahe rajaga katusealune koht, üks rada kaetud kummiga ja teine muruga. Hobuste traavi hindas alati veterinaar. Ta sai praakida välja hobused, kes olid täiesti lombakad või kelle käik tundus kahtlane. Viimaste puhul vaadati, kas asi läheb peale treeningut hullemaks või paremaks.

Naine juhina meeste seas

Kui traavitud, tuli mul grupp kokku koguda, sest mina olin juht. Kõik koos läksime liiklele, olles eelnevalt GPS-il taimeri sisse lülitanud.

Hobuseid oli tavalisel päeval grupis 10-15. Treeningud olid väga erinevad ja sõltusid paljudest asjaoludest. Tavaliselt tuli jälgida kas aega või kilomeetreid. Mina tegin juhina grupis otsused ja hütüdsin kõigile, millal sõita galoppi ja millal traavi. Pidin jälgima ka seda, et kõik jookseksid õigest jalast, et ratsanikud kergendaksid õigele jalale, et hobused oleks rahulikud.

Kahjuks oli hindude ja pakistanlaste ratsutamisoskus väga nadi. Kui nägin, et keegi midagi valesti teeb, püüdsin öelda. See aga ei meeldinud paljudele, sest olin nende jaoks vaid väike valge tüdruk. Nad küll ei öelnud midagi, kuid lugesin mõtteid nende näoilmetest. Hiljem ratsutajad mõistsid, et minu soovitusel on õiged ja toimivad.

Kui treening läbi, läksime oma talli tagasi, võtsime sadulad ja valjad maha ning viisime hobused käekõrval veterinaari ette traavima. See tehtud, tulime uuesi talli, pesime hobused puhtaks ja saatsime nad karjamaale sööma.

Kõik ratsutajad olid mehed. Seetõttu kehtisid mulle piirangud. Ratsutasin alati talli riietega, mis olid tehtud naistele. See tähendas, et pluusid olid pikemad kui meeste omad, et ikka võimalikult palju ära kataks. Ka vabal päeval ei olnud tallis lubatud käia paljastavate riietega nagu näiteks lühikesed püksid, seelikud, õlapaelttega pluusid jm. Dubais ei ostnud ma ühtegi sellist pluusi ega kandnud ka. Hiljem Eestiski on kuidagi vastikult paljastav selliseid riideid kanda olnud. Harjumusel on suur jõud.

Kaamelite juurde pensionile

Võistlused toimusid Emiraatides pea igal nädalavahetusel ja sellest sai ka stiimul nädala sees töötegemiseks. Esimesel aastal sõitsin võistlustel ainult kvalifikatsioonihobuseid. Natuke kiiremini sain sõita vaid juunioride ja noorte sõite.

Esimese aasta hooaja viimasel võistlusel arvas boss,

et ma olen valmis „suurte poiste“ sekka minema ja andis mulle Cadenza, kes oli ühel eelneval võistlusel ratsaniku maha visanud ja üle liivadüünide minema jooksnud. Teisel võistlusel oli ta esimesed kaks ringi teinud keskmise kiirusega 34 km/h, ratsanikul polnud tema üle mingit kontrolli.

Mina olin muidugi väga elevel, sest sain aru, et nüüd on lubatud kiiremini sõita. Boss oli mu pärast mures, sain kindlad juhtnõuad: „Hoiad oma hobuse teise hobuse tagumikus ja mitte mingil juhul ei lase tal sealt ära minna.“

Starti enam ei mäleta, aga leidsin liidrergruppist sobiva hobuse ja sättisin Cadenza tema taha. Ali sõitis ka samas grupis, jälgis mind ja noogutas kiitvalt. Selliselt tegin kaks ringi, kuid siis võeti mu hobune lonke tõttu maha. Vaatamata sellele olin suutnud tõestada, et olen suuremateks sõitudeks valmis.

Hobustest meeldisidki mulle sellised natuke segased, nendega sõites juhtus alati midagi. Paljud olid märad, kellega saavutasime ka parimad tulemused.

Üks, kõikidest kõige segasem, kellega mul on olnud au kohtuda, oli Austraaliast ostetud Bullio Appartition. Ta oli tallis olnud vähemalt 5-6 aastat, kuid polnud kunagi võistlustele jõudnud. Alguses pandi mind temaga lihtsalt kõndima. Seda kõndimiseks küll nimetada ei saanud, terve tund koosnes vaid kahel jalal hüplemisest.

Veel selgus, et ta ei suuda ratsanikuga traavi teha. Eelmises kohas oli ta ilmselt väga halvasti sadulasse pandud. Avastasin samuti, et tal puuduvad pidurid ega toimi jalavahetusüsteem. Enamasti kasutasin aeda, et teda pidama saada.

Dubais ei hinnata platsil sõitmist nii, nagu tehakse meil. Sellepärast pidin ma kõik probleemid lahendama treeningul. Püüdsin talle traavi õpetada, see isegi vahetevahel õnnestus, aga ta oli õrna närvikavaga hobune, keda iga pisemgi asi erutas. Kui ta juba galopis liikus, võis peatumine toimuda alles mõne kilomeetri pärast. Ja hoidku jumal selle eest, kui ma ratsmeid tahtsin lühemaks võtta! Siis tuli kiirendus.

Lõpuks tegime Aliga talle sellise treeningplaani: nädala sees jooksulindil traav ja samm ning kord nädals viin ta pikale sõidule, 30-40km. Sel moel asi isegi toimus ja me saime ta võistlustele. Aga seal selgus, et lisaks sellele, et ta täiesti hull on, pole tal ka eriti hea taastumine. Boss saatis ta ühte väikesesse farmi kaamelite juurde pensionile. ■